

**DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT**

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

U 2 / 2009	
SAKSNO:	200807079
LOV / EU / TPK	
33	

Deres ref
200807079

Vår ref
200804837-/ELU

Dato
30.01.2009

Innkorporering av kvinnediskrimineringskonvensjonen i menneskerettighetsloven - Høring

Vi viser til Justisdepartementets (JD) ekspedisjon av 7. november 2008.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har følgende merknader i saken:

HOD har ingen prinsipielle merknader til forslaget om å inkorporere kvinnediskrimineringskonvensjonen i menneskerettsloven. Kvinnediskrimineringskonvensjonen er allerede en del av norsk rett som følge av likestillingsloven § 1 b. Inkorporering i menneskerettsloven vil innebære at kvinnediskrimineringskonvensjonen gis forrang framfor annen norsk lovgivning dersom det konstateres motstrid, jf. menneskerettsloven § 3. Departementet er positiv til at arbeidet for likestilling mellom kjønnene styrkes.

HOD har imidlertid merket seg Justisdepartementets påpekning (høringsnotatet side 16 flg.) om at kvinnediskrimineringskonvensjonen inneholder flere relativt vage bestemmelser som i varierende grad konkretiserer de forpliktelsene statene har. Dersom disse bestemmelsene gis forrang framfor annen lovgivning, vil det kunne innebære at lovgivningsarbeidet og lovanvendelsen blir mindre forutsigbar, noe som blant annet vil kunne vanskeliggjøre forvaltningens arbeid.

I Justisdepartementets gjennomgang av artiklene i konvensjonen og konsekvensene av å gi konvensjonen forrang, redegjør departementet for eksempler på at norsk lovgivning kan hevdes å være i strid med konvensjonen, jf. artiklene 2 og 12. To av eksemplene er fra helseområdet. Det vises til følgende omtaler i høringsnotatet:

"[S]aka har utgangspunkt i ei klage til likestillingsombodet over at Bioteknologilova § 2-18 forbyr eggdonasjon, mens sæddonasjon er tillate under visse føresetnader (Likestillings- og diskrimineringsnemndas sak 2006/9a). Likestillingsombodet konkluderte med at bioteknologilova (lov 5. desember 2003 nr. 100) § 2-18 var i strid med diskrimineringsforbudet i likestillingslova § 3. Saka blei klaga inn for nemnda. Fleirtalet i nemnda fann det ikkje nødvendig å vurdere spørsmålet om motstrid mellom bioteknologilova og likestillingslova, ettersom dei kom fram til at *lex specialis* og *lex posterior* medfører at bioteknologilova § 2-18 går framfor diskrimineringsforbudet i likestillingslova. Nemnda viste og til at Stortinget hadde hatt eit medvite forhold til den ulikehandsaminga av kjønna som ligg i § 2-18. Verken ombodet eller nemnda kom inn på kvinnediskrimineringskonvensjonen i handsaminga av dette spørsmålet. Det kan nemnast at ikkje-diskrimineringsprinsippet i artikkel 2 i konvensjonen samanhalde med kravet i artikkel 12 nr. 1 om at 'konvensjonspartene skal treffe alle tiltak som er nødvendige for å avskaffe diskriminering av kvinner på helseområdet, for å sikre tilgang til helsetjenester, herunder hjelp til familieplanlegging, på grunnlag av likestilling mellom menn og kvinner', krev likehandsaming av egg- og sæddonasjon. Dersom kvinnediskrimineringskonvensjonen har forrang for anna norsk lov, ville det innebære at domstolane kunne tenkjast å setje til side forbudet mot eggdonasjon i bioteknologilova. Det er likevel ingen klare haldepunkt, verken i konvensjonsteksten eller i fråsegnene frå kvinnediskrimineringskomiteen, for at kvinnediskrimineringskonvensjonen vil vere til hinder for eit slikt forbod" (side 21-22).

"Eit anna spørsmål som kan reisas i samband med artikkel 12, er om praksisen med å krevje høgare eigendel for sterilisering av kvinner enn for sterilisering av menn er i strid med konvensjonen. Menn betaler ein eigendel på 1268 kroner, mens eigendelen for kvinner er fem gonger høgare, 6 079 kroner. Forskjellen er grunnlagt i kva type inngrep det er, og dei faktiske kostnadene knytte til utføringa. Likestillingsombodet kom i 2002 med ei fråsegn om at praksisen med ulik eigendel var i strid med likestillingslova. Denne fråsegna blei klaga inn av Helsedepartementet, men klagenemnda for likestilling held fast på fråsegna i vedtak 21. mars 2003 (sak nr. 4/2003). Fleirtalet i klagenemnda viste i grunngivinga til kvinnediskrimineringskonvensjonen artikkel 12 nr. 1, og uttalte dette om tolkinga av føresegna:

'Konvensjonspartenes forpliktelse til å sikre kvinner og menn lik adgang til helsetjenester må innebære at prisingen av tjenestene ikke er slik at adgangen til tjenesten i realiteten blir illusorisk. Nemnda går ikke nærmere inn på om Norges forpliktelser etter kvinnekonvensjonen i dette tilfellet er overtrådt, men nøyer seg med å påpeke at andelen steriliseringer av kvinner har vært redusert med hele 76,7 %.'

Mindretalet i klagenemnda, som la til grunn at sterilisering av menn og kvinner ikkje var å sjå på som same teneste, og at ulik eigendel derfor ikkje var i strid med føresegnene i likestillingslova, peikte i denne samanhengen på at om ein legg fleirtalets tolking av artikkel 12 til grunn, kan det og tenkjast at ulik prising av ordinære prevensjonsmiddel til kvinner og menn også vil vere i strid med konvensjonen" (side 29).

I sine avsluttende vurderinger, uttaler bl.a. JD følgende på side 36 i høringsnotatet:

"Som det går fram av utgreiinga ovanfor, legg departementet vidare til grunn at norsk lov er i samsvar med krava i konvensjonen, noko som også taler for at maktforskyvinga frå Storting til domstolar i praksis vil ha lite å seie. Departementet reknar og med at norske domstolar vil leggje stor vekt på lovgivarens tolking av konvensjonen og forholdet til annan lov, så lenge dei norske lovføresegnene byggjer på ei forsvarleg tolking av konvensjonen. Dette gjeld særleg dersom det dreier seg om konvensjonsføresegner som er vage, eller dersom lovføresegna byggjer på verdiprioriteringar, og lovgivaren har vurdert forholdet til konvensjonen og lagt til grunn at det ikkje ligg føre motstrid."

JD legger vidare til grunn at inkorporering av kvinnekrimineringskonvensjonen i menneskerettsloven ikke vil innebære noen endring av kompetansen til Likestillings- og diskrimineringssombudet eller -nemnda, og at nemnda ikke vil ha kompetanse til å sette til side lovbestemmelser som den mener er i strid med kvinnekrimineringskonvensjonen (høringsnotatet side 19).

Under disse forutsetningene, har HOD ingen merknader til forslaget om å inkorporere kvinnekrimineringskonvensjonen i menneskerettsloven, med den følge at konvensjonen gis forrang framfor annen norsk lovgivning i motstridstilfeller.

Med vennlig hilsen

Bjørn Astad e.f.
avdelingsdirektør

E.Lien Utstumo
rådgiver